

mationis proprietatis, & non tangit dodrantem, non erit locus Falcidiae: sic scribunt Glossa, Bartol. & Doctores communiter, per illum text. in l. 1. §. si usufruct. ff. ad legem falcidiam. Socin. jun. in cons. 122. col. 1. vol. 1. Craveta in cons. 17. nu. 1. & in cons. 119. nu. 6. vol. 1. Natta in cons. 207. n. 6. & 7. part. 2. Borgnin. Cavalcanus, qui refert alios, de usufructu mulieri relicto, n. 225. fol. 430. & scribit praxim hujus resolutionis, constituens primò, hanc Falcidiam sic detrahendam de fructibus usufructus, ut primò aestimari debeant ex una manu omnia bona relicta hæredi instituto; & sic proprietates bonorum ex altera manu usufructus dictorum bonorum, deductis expensis usufructuarii. Secundò haberi debere considerationem ad quantitatem, & qualitatem bonorum, an sint magni valoris, & parvi redditus, vel è contra parvi valoris, & magni redditus. Tertio ad qualitatem personæ, cui legatus est usufructus, an sit juvenis, vel senex, vel mediocris ætatis; majoris enim æstimationis erit usufructus relictus juveni, quia plus durabit, quam seni: de quo vide etiam Joann. Vincent. Honded. in cons. 39. num. 80. vol. 2. Quartò, calculum, sive computationem valoris proprietatis bonorum, & æstimationem redditus usufructus, ætatisque, qua præsumitur, usufructum duraturum, fieri debere juxta dispositionem l. hereditat. ff. ad legem falcidiam, junctis his, quæ scripserunt Bartol. Alexander, Casterensis, & Doctores communiter, Covarr. Roder. Ivarez, & alii relati per eundem Cavalcanum *ibid.* d. n. 225. in fine, hoc est; quod usufructuarius præsumatur vivere à prima ætate usque ad annos triginta, & usque ad istud tempus fieri debet æstimationis usufructus; & si haberet decem annos, per viginti annos erit æstimandus usufructus; si viginti, per decem; si viginti quinque, per quinque; & ab annis triginta; & ultra præsumitur vivere usque ad annos sexaginta; & ultra annos sexaginta erit fiendum computum respectivè, ut supra de prima ætate dictum est: idque ex communi omnium sententiâ in d. l. hereditatum. Quintò & ultimò constituit, quod in prædicta æstimatione & taxatione usufructus, possit usufructuarius plus & minus vivere, ut de se patet: ideò per hæredem præstanda erit cautio usufructuario de restituendo in casum minoris ætatis, & finiti usufructus, & è converso, usufructuarius cavebit hæredi de augendo Falcidiam in usufructu, in casu majoris æstimationis & ætatis, per textum in d. l. hereditatum, & communes Doctorum resolutiones, *ibid.* de quibus vide omnino Hippolyt. Riminald. in cons. 170. ex nu. 18. cum multis sequent. usque in finem consilii, lib. 2. ubi plenè agit, an decisio l. hereditatum, ff. ad l. falcidiam, habeat locum in legato usufructus. Atque ex dictis *ibi* constat apertè, præfatam quæstionem rectè resolutam per Cavalcan. quod attinet ad jus commune.

Videamus nunc, utrùm resolutio hæc de jure Regio procedere possit; quod ex alio pender: an scilicet de jure hujus Regni, Quartæ Falcidiae, & Trebellianicæ deductio cessare debeat, eo quod testamentum valet absque hæredis institutione, vel si hæres institutus noluerit, aut non potuerit hæreditatem adire, ex l. 1. tit. 4. l. 5. novæ collect. Regiæ. Namque jure communi Falcidiae, & Trebellianicæ remedium ideò introductum fuit, ut hæredes testamento scripti faciliùs ad hæreditatem adeundam commoverentur, & ita ultimæ defunctorum voluntates effectum sortirentur, quæ aliàs omissa additione irritantur, utpotè cum ex non additione vires testamenti corruant omnino, ut in proposito optimè advertunt Alciatus *paradoxorum*, lib. 5. cap. 19. Crassus *receptarum sententiarum*, §. falcidia in princ. n. 5. Molina de Hispanor. primogeniis, lib. 1. cap. 17. num. 9. vers. nec obstat si dicatur. Duarenus de lege falcidia, cap. 7. Hotmannus *variar. disputacion. cap. de Quarta Pegasiana*, pag. 1. & novissimè his non reatis Antonius Pichardus ad principium, Institut. de lege falcidia, num. 26. fol. 1042. Et in hoc conveniunt Falcidia & Trebellianicæ

ca, hoc est in origine, sive ratione introductionis; idcirco Falcidiae nomine plerumque appellatur, atque significatur Trebellianica apud Jureconsultos in l. deducta, §. qui post tempus, in vers. nummis centum, ff. ad Trebellianum, l. pater filiam, l. Titius, §. si hæres, ff. ad legem falcidiam; & unum pro alio sumitur. Glossa verbo, falcidia in l. si ut allegas, & in l. quinquam, verbo, legis, C. eodem titulo. In aliis tamen multis differunt, quæ diligenter congestit Berengarius in repetitione l. in quartam, præfatione 3. ff. ad legem falcidiam. Sed cum hodie ex dicta lege Regia conserventur testamenta, atque ultimæ testatorum voluntates effectum fortiri possint, etiãsi testator hæredem non scripserit, vel quamvis scriptus hæres hæreditatem adire recusaverit, jam hodie non videtur necessarium Quartæ Falcidiae & Trebellianicæ remedium, sumpto argumento à cessante ratione legis, & quia correctâ ratione legis & lex ipsa correctâ ceteri debet. Quibus & aliis rationibus hanc sententiam defendunt Anton. Gomez. Spino, & alii, qui præcitantur ab his, quos statim referam, & eorum sententiam omnino probandam existimat novissimè, atque Matiençum, & alios refert (qui tamen contrariam tenent) Hieronymus de Cavallos *Communium contra communes, quasi*. 995. in fine, fol. 261. Contrariam verò opinionem, scilicet nec legem falcidiam, nec Senatusconsultum Trebellianum esse sublatum; imò & hodie, sicut & olim procedere debere, securè firmant, & concludenter fundant D. Antonius de Padilla in l. eamquam, nu. 109. C. de fideicommissis, Burgos de Pace, in l. 3. Tauri, num. 962. cum seqq. Molina de Hispanorum primogeniis, lib. 1. d. c. 17. nu. 9. & 10. Lara in repetitione l. si quis à liberis, §. utrum, nu. 18. ff. de liberis agnoscendis; qui duo rectè improbant Anton. Gomez. dicentem ex d. l. l. regia sublatam esse hodie Falcidiam non verò Trebellianicam, cum revera inter unum, & alterum congrua differentia ratio constituit non possit; idem etiam tenent Parladorus *rerum quotidianar. lib. 1. cap. 11*. Joan. de Matienço in dist. l. 1. tit. 4. lib. 5. glossa 19. n. 5. & n. 11. & n. 18. & tribus seqq. & Alphonius de Azevedo *ibi* num. 121. Gratianus reg. 200. in fine, & clarè sentit Tellus Ferdinandez in l. 3. Tauri, 3. part. num. 4. ii quidem omnibus satisfaciunt, quæ pro contraria parte excogitari possunt, atque latissimè omnium (qui ipse hanc partem optimè fundat) Antonius Pichardo ad principium, Institut. de lege falcidia, videndus ex num. 26. usque ad num. 51. Inde & consequenter inferitur dicendum, decisionem textus in d. l. 1. §. si usufructus, & in l. hereditatum, ff. ad legem falcidiam & communes Doctorum resolutiones re-
latas supra incorrectas remanere hodie, & procedere debere, sicut & olim; idcirco cum casus evenerit, Quartam Falcidiam, & Trebellianicam locum habituram in legato, aut fideicommissio usufructus omnium bonorum: quod est mente tenendum, & notandum; solent enim frequentè testatores ære alieno gravati, uxores relinquere usufructuarias omnium bonorum, ita ut solutis debitis, impletoque testamento, legato usufructus in maxima æstimatione excedat dodrantem: tunc enim habita æstimatione juxta rationem superius dictam, Quartæ Falcidiae deductio concedenda erit hæredi de legato usufructus omnium bonorum, modo, & forma in initio hujus capituli propositis.

Quòd si hæres non simpliciter, aut purè institutus fuerit, sed post mortem uxoris, cui usufructus omnium bonorum legatus sit, hærede, ut dixi, post mortem ejusdem instituto, an hæres possit detrahere usufructum Falcidiae? plenè disseri: & Pauli de Montepico traditiones optimè impugnat Menochius *libra 4. præsumptione* 141. num. 45. & 46.

CAPUT LXI.

Usufructus, an, & qualiter finiatur morte, & cum proprietate consolidetur? Reipublicæ, Civitatis, Ecclesiæ, aut Fisco relicto, quanto tempore duret? Cum morietur legatarius, vel ab eodem post mortem suam, cur inutiliter legari dicatur? Item, an & quando censeatur testator jus duntaxat legasse, quod habebat in re. Demum si pro se, & hærede, vel hæredibus suis usufructus ipse relinquatur, an, & quare ultra primum legatarii hæredem non extendatur? Et *ibid.* hæredum mentio quomodo in contractu, testamento, & omni alia dispositione accipienda: quamplurimæ leges in proposito declaratae, atque elegans, & brevis resolutio in hac materia tradita.

SUMMARIUM.

- 1 Usufructum extinguunt multis modis, ex parte rerum, personarum, deficiente conditione, & tempore.
- 2 Vel quinque modis amitti, finiri duobus.
- 3 Usufructum morte usufructuarii finiri, & cum proprietate consolidari.
- 4 Menochii resolutio in consilio 201. num. 26. libro 3. relata, atque in proposito hujus materiae commendata.
- 5 Regula in dubio standum, donec contrarium probetur, & pro ea pronuncianendum.
- 6 Regulam qui habet pro se, intentionem suam fundatam habere dicitur.
- 7 Usufructuarii morte naturalis possessio finitur, quæ apud eum erat, & civilis possessio proprietarii ipso jure ad se trahitur illam naturalem, quæ erat penes usufructarium.
- 8 Usufructuario mortuo, usufructus consolidatur cum proprietate ipso jure, nec est necesse, quod proprietario restituitio aliqua fiat.
- 9 Usufructu finito, non obstante statuto, ex cuius dispositione possessio continuatur in heredem, potest proprietarius propria auctoritate recipere possessionem naturalem usufructuarii, ut eam jungat civili, nec per hoc incidit in pœnam aliquam: iaque latius explicatum remissive.
- 10 Usufructus, sicuti morte usufructuarii finitur, sic & omnis ipse usufructuario ratione usufructus junctum, etiam quod videbatur ulterius durare ex verbis dispositionis.
- 11 Usufructu finito, finiuntur & alimenta, quæ ex dispositione testatoris ab usufructuario præstanda erant alicui, nec ab alio potest legatarius consequi illa.
- 12 Alimenta præstandi obligatio, regulariter durare debet toto tempore viæ legatarii, etiam mortuo hærede, vel capite minuto.
- 13 Usufructus, cur morte usufructuarii fingitur? ubi duplex ratio redditur.
- 14 Usufructus mortuo proprietario, non finitur, sed durat quousque usufructarius vivit, prout latius explicatur remissive.
- 15 Usufructus inutiliter legatur, cum morietur legatarius, servitus verò prædialis sic potest jure legari.
- 16 Usufructus legatum inutile esse, si usufructarius legaverit usufructum, quem habet in re aliena; item si res, quarum usufructum tantum obtinet, simpliciter legaverit, cum Communi.
- 17 Testator in dubio censetur legare duntaxat jus quod habet in re, etiamsi tale jus morte ipsius sit periu-

sum: ubi quarundam legum ratio reddiit, & præfata doctrina quamplurimis exornatur, remissive; & vide num. sequenti.

- 18 Nonnulla annotata novissimè in proposito per Antonium Pichardum, damnantur, ejusdem interpretatio ad textum in l. uxor patru, C. de legatis, improbat, & communis Doctorum resolutio recipitur.
- 19 Usufructus legatum etiam expressum perpetuo Reipublicæ, vel Civitatis, aut Ecclesiæ relicto, centum annis finiri.
- 20 Legatum annuum Reipublicæ, Civitatis, Collegio, aut Ecclesiæ perpetuo, aut simpliciter relicto minime extingui centum annorum decursu; sed ultra procedere, donec Reipublica ipsa finiat, cum Rogerio, & aliis multis, contra Hugolinum, & Bartolum.
- 21 Usufructus fisco relicto, utrum centum annorum decursu finiat?
- 22 Usufructus relicto civitatis, vel civibus, amitti potest non utendo per modum, & tempus à lege constitutum, sed & quasi morte civitatis finiri potest, puta, si hostile aratrum in eam civitatem inducatur, aut aliter ipsa intereat.
- 23 Aratrum civitatis inducere, quid & quibus indictum.
- 24 Proponitur difficultas textus in §. 1. in vers. ne tamen in unum, Institut. de usufructu, & Raphaelis Fulgosi solutio probatur.
- 25 Usufructus relicto alicui pro se, & hærede, vel hæredibus suis, ultra primum legatarii hæredem non extenditur: ubi agitur de ratione textus in l. antiquitas C. de usufructu.
- 26 Et quorundam sententia non probatur.
- 27 Naturam rei, de qua agitur, in omni materia, & dispositione attendendam.
- 28 Reddiitur vera ratio ad textum antiquitas, C. de usufructu, & nonnullis juribus in contrarium adductis respondetur.
- 29 Hæredis, vel hæredum mentio, quomodo accipienda in contractu, testamento, & omni alia dispositione: & an primus hæres tantum, vel etiam posteriores comprehendantur? ubi nonnulli Auctores congeruntur in unum, qui hac de re, & late, & utiliter etiam tractarunt.

PRO absoluta atque expedita hujus Capituli explanatione, in quo de extinctione, & fine usufructus incipimus tractare: in primis constituere necessarium erit, Usufructum extinguunt multis modis, ex parte rerum personarum, deficiente conditione, & tempore, ut in hac materia non male constituit Petrus Gregorius in *synagmate juris*, lib. 4. cap. 5. n. 3. 1. part. vel, ut inquit Francisc. Hotmannus, ad tit. ff. quibus modis usufructus amittatur, in principio, & late declarat per totum, Usufructum quinque modis amitti, finiri duobus: amittitur capitis minutione, rei mutatione, non utendo, in jure cessione, & consolidatione: finitur morte, & tempore. Cujacius etiam in *paratis*, ad eundem titulum, folio mihi, 43. dicens Usufructum amitti capitis deminutione, morte, tempore, rei mutatione, non utendo, cessione in jure, domini acquisitione; quibus tamen modis proprietatem non amittitur. Quæ omnia plenissimè, breviter tamen, atque distinctè attingendo, ut à morte incipiam, dicendum est: plus quam certum esse, usufructum morte usufructuarii finiri, & cum proprietate consolidari, ut ex tunc incipiat proprietatem plenam in re habere proprietatem, per textum in §. finitur, Institut. de usufructu, l. corruptionem, C. eodem tit. l. 3. §. finali, ff. quibus modis usufructus amittatur, l. 5. ff. de usufructu legato. l. 24. tit. 31. partia 3. Julius Paulus lib. 3. sententiar. tit. 6. versic. usufructus, ubi Cujacius, & alii locis referendis infra. Borgnin. Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, num. 81. in fine, num. 137. in fine, num. 178. & n. 229. fol.